

Uzasadnienie

Projekt zarządzenia stanowi wykonanie upoważnienia Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Warszawie zawartego w art. 13 ust. 3 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 916, z późn. zm.) zwanej dalej „ustawą o ochronie przyrody” i sporządza się go w celu:

- 1) uregulowania stanu prawnego rezerwatu.

Rezerwat został uznany zarządzeniem Ministra Ochrony Środowiska i Zasobów Naturalnych z dnia 29 grudnia 1987 r. w sprawie uznania za rezerwaty przyrody (M.P. poz. 47). Tę formę ochrony przyrody wprowadzono do obrotu prawnego w celu zachowania grądowych zbiorowisk leśnych położonych na terenie pradoliny rzeki Skrwy Lewej. Zarządzenie w sprawie rezerwatu przyrody będąc aktem prawnym wydanym na podstawie art. 13 ust. 1 ustawy z dnia 7 kwietnia 1949 r. o ochronie przyrody (Dz. U. poz. 180, z późn. zm., zwanej dalej „ustawą z 1949 r.”), utraciło moc obowiązującą. Utrata mocy zarządzenia, jest wynikiem kolejno wprowadzanych nowelizacji ustawy o ochronie przyrody. Wskazać przy tym należy również, że stan ten nie oznacza likwidacji rezerwatu, gdyż kolejne ustawy o ochronie przyrody oraz akty wykonawcze do tych ustaw podtrzymały jego byt.

Pierwszą regulacją nowelizującą ustawę z 1949 r. w zakresie rezerwatów przyrody była ustawa z dnia 16 października 1991 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2001 r. poz. 1079, z późn. zm., zwanej dalej „ustawą z 1991 r.”). Poprzez art. 64 ustawa z 1991 r. zachowywała ona moc tego zarządzenia, do czasu wydania przepisów wykonawczych do tej ustawy. Wskazać przy tym należy również, że w dniu 17 października 1997 r. weszła w życie ustawa zasadnicza, jaką jest Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. Nr 78, poz. 483, z późn. zm., zwana dalej „Konstytucją”). Art. 241 ust. 6 Konstytucji stanowił, że w okresie 2 lat od dnia wejścia w życie Konstytucji, Rada Ministrów miała ustalić, które z uchwał Rady Ministrów oraz zarządzeń ministrów lub innych organów administracji rządowej, podjęte lub wydane przed wejściem w życie Konstytucji wymagają, stosownie do art. 87 ust. 1 i art. 92 Konstytucji, zastąpienia ich przez rozporządzenia. Konstytucja zobowiązała równolegle Radę Ministrów do przedstawienia sporządzonego projektu Sejmowi. Rada Ministrów nie ustaliła, które zarządzenia ministrów wymagają zastąpienia przez rozporządzenia. Ani Konstytucja, ani inny przepis prawny nie określiły, aby tego rodzaju zarządzenia straciły moc prawną po upływie 2 lat od wejścia w życie Konstytucji. W wyroku z dnia 13 stycznia 2011 r. sygn.. akt I OSK 1257/10 Naczelny Sąd Administracyjny wskazał *„Z treści art. 241 ust. 6 Konstytucji nie wynika wprawdzie żadne unormowanie, które expressis verbis dotyczyłoby dalszego obowiązywania aktów podustawowych wydanych przed wejściem w życie Konstytucji z 1997 r., jednak należy uznać, że stosuje się tutaj ogólne reguły ciągłości systemu prawa. Żaden wyraźny przepis Konstytucji z 1997 r. nie postanawia bowiem o derogowaniu aktów podustawowych wydanych pod rządami poprzednich przepisów konstytucyjnych, zaś ustalenie harmonogramu ich porządkowania w art. 241 ust. 6 pozwala przyjąć, że utrzymują one moc obowiązującą. Konstytucja z 1997 r., jakkolwiek wykluczyła stanowienie powszechnie obowiązującego prawa w formie zarządzeń ministrów, to z jej przepisu art. 241 ust. 6 implicite wynika założenie, że dawne zarządzenia mogą zachowywać moc obowiązującą przez dwa lata po wejściu w życie konstytucji”*. W innym wyroku Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 20 lipca 2001 r. sygn.. akt I SA 415/00 wskazano *„Art. 241 ust. 6 Konstytucji stanowi, że w okresie 2 lat od dnia wejścia w życie Konstytucji, Rada Ministrów miała ustalić, które z uchwał Rady Ministrów oraz zarządzeń ministrów lub innych organów administracji rządowej, podjęte lub wydane przed wejściem w życie Konstytucji wymagają stosownie do art. 87 ust. 1 i art. 92 Konstytucji zastąpienia ich przez rozporządzenia i zobowiązana została do przedstawienia projektu Sejmowi. Bezsporną okolicznością jest, że w terminie do 17 października 1999 r. stosownie do powołanego przepisu Rada Ministrów nie ustaliła, które zarządzenia ministrów wymagają zastąpienia przez rozporządzenia. Ani Konstytucja, ani inny przepis prawny nie określiły, aby wydane zarządzenia straciły moc prawną po upływie 2 lat od wejścia*

w życie Konstytucji. Stosownie jednak do art. 93 ust. 2 Konstytucji nie mogą one stanowić podstawy decyzji wobec obywateli, osób prawnych oraz innych podmiotów, gdyż źródłami powszechnie obowiązującego prawa są: Konstytucja, ustawy, ratyfikowane umowy międzynarodowe oraz rozporządzenia (art. 87 ust. 1 Konstytucji). W tym stanie zarządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 30 września 1997 r. (M.P. Nr 76, poz. 711 i 712) stały się zarządzeniami wewnętrznymi.”

Ustawodawca kolejną zmianą do ustawy o ochronie przyrody, wprowadzoną art. 6 ust. 1 ustawy z dnia 7 grudnia 2000 r. o zmianie ustawy o ochronie przyrody (Dz. U. z 2001 r. poz. 21), zachował dla rezerwatu statut formy ochrony przyrody, czyniąc go rezerwatem przyrody w rozumieniu art. 1 pkt 20 lit. b tej ustawy. Uchwalając ten przepis nałożył on jednocześnie na wojewodów obowiązek ogłoszenia w dzienniku urzędowym województwa wykazu rezerwatów przyrody położonych na terenie województwa, a utworzonych przed 31 grudnia 1998 r. Wojewoda Mazowiecki wypełniając ten obowiązek ogłosił taki wykaz rozporządzeniem nr 274 Wojewody Mazowieckiego z dnia 12 grudnia 2001 r. w sprawie ogłoszenia wykazu rezerwatów przyrody zlokalizowanych na terenie województwa mazowieckiego i utworzonych do dnia 31 grudnia 1998 r. (Dz. Urz. Woj. Maz. poz. 6860), w którym rezerwat został uwzględniony.

Kolejne przedłużenie funkcjonowania rezerwatu stanowi przepis art. 153 ustawy o ochronie przyrody, zgodnie z którym, wymienione w nim formy ochrony przyrody utworzone przed dniem wejścia w życie cyt. ustawy, w tym rezerwaty przyrody, stają się formami ochrony przyrody w rozumieniu tej ustawy. Powyższe pozwala stwierdzić, że akt prawny wydany w sprawie rezerwatu na podstawie ustawy z 1949 r. ostatecznie utracił swoją moc obowiązującą z dniem wejścia w życie ustawy o ochronie przyrody. Ustawa ta, wygasła obowiązywanie ustawy z 1991 r., która poprzez art. 64 zachowywała w obrocie wydany w sprawie rezerwatu akt prawny.

Przedstawiony powyżej stan faktyczny i prawny nie oznacza likwidacji samego rezerwatu, będącego w rozumieniu obecnie obowiązującej ustawy o ochronie przyrody formą ochrony przyrody. Likwidacja rezerwatu mogłaby bowiem nastąpić wyłącznie w sytuacji wydania stosownego aktu znoszącego ochronę z rezerwatu. Zgodnie bowiem z art. 7 ust. 1 ustawy o ochronie przyrody utworzenie lub powiększenie rezerwatu, jest celem publicznym w rozumieniu ustawy o gospodarce nieruchomościami. Sam fakt istnienia rezerwatu (cel publiczny) wywołuje konsekwencje natury prawnej, tj. wprowadzenie poprzez art. 15 ust. 1 ustawy o ochronie przyrody szeregu obostrzeń w sposobie jego użytkowania, skierowanych do każdego podmiotu. Ustawowe ograniczenie sposobu użytkowania gruntów stanowiących rezerwat wywołuje skutki *erga omnes*, określające także sposób wykonywania przysługującego właścicielowi prawa własności, tworząc w ten sposób dla niego *sui generis* służebność gruntową. Tak zdefiniowane prawo czyni regulację prawną normującą sprawę rezerwatu powszechnie obowiązującym źródłem prawa miejscowego, które z chwilą wprowadzenia w życie, w znaczący sposób wpływa na określone skutki prawne, w tym o znaczeniu gospodarczym, w stosunku do wszystkich podmiotów, które znajdują się lub znajdą w zasięgu terytorialnym jego oddziaływania. Taki stan prawny sprawia, że funkcjonowanie rezerwatu, jako formy ochrony przyrody, wyłącznie w oparciu o przepisy ustawy o ochronie przyrody, wymusza przeprowadzenie nowelizacji aktu uznającego rezerwat, poprzez wydanie w jego sprawie przepisu wykonawczego, w formie powszechnie obowiązującego aktu prawa miejscowego;

2) dostosowania przebiegu granicy rezerwatu do obowiązującego podziału ewidencyjnego.

Punktem wyjścia przy określaniu granicy rezerwatu był akt prawny uznający tę formę ochrony, zgodnie z którym za rezerwat uznano obszar lasu o powierzchni 60,30 ha w Leśnictwie Gostynin Nadleśnictwa Gostynin, położony w gminie Gostynin w województwie płockim, oznaczony w planie urządzenia gospodarstwa leśnego na lata 1980-1989 jako oddziały lasu 165 f, g, h, i, 166, 168 d, 169.

Zgodnie z zarządzeniem granicę rezerwatu wyznacza linia będąca sumą obszaru ww. wydziełów, w związku z tym jako podstawę jej opracowania na potrzeby niniejszego projektu zarządzenia przyjęto granicę oddziałów i pododdziałów leśnych obowiązującą na dzień uznania rezerwatu. W oparciu o te dane określono współrzędne granicy w układzie państwowym

w odniesieniu do aktualnie obowiązującego podziału przestrzennego terenu na działki ewidencyjne i wydzielania leśne. Granica rezerwatu obowiązująca na dzień jego uznania została określona na mapie klasyfikacji gruntów, wniesionej na mapę leśną zgodną ze stanem na dzień sporządzenia dokumentacji przyrodniczej na potrzeby powołania rezerwatu, stanowiącej załącznik do tej dokumentacji. Mapę tę prowadzono w układzie lokalnym i granice wydzielen nie były określone współrzędnymi w układzie państwowym. Tego rodzaju opracowania są bardzo niedokładne zarówno z uwagi na technologię wykonania mapy jak i na małą ich skalę. Określając współrzędne punktów załamania granicy rezerwatu zeskanowano archiwalny pierworisy mapy, uzyskany w ten sposób raster nałożono na aktualną mapę ewidencyjną i leśną. Przeprowadzono kalibrację rastra wybierając dla każdego segmentu kilka punktów jednoznacznie określonych na mapie archiwalnej i aktualnie obowiązującej, były to najczęściej punkty trójgraniczne. Uzyskano średni błąd kalibracji równy 0,8 metra przy czym błąd maksymalny punktów wahał się w przedziale 7 – 9 metrów a średnie przesunięcie pomiędzy punktami granicznymi działek ewidencyjnych a punktami wydzielen leśnych oscylowało na poziomie 5 metrów. W efekcie kalibracji określono współrzędne punktów załamania granic rezerwatu zgodnych ze stanem na dzień jego uznania, w aktualnie obowiązującym układzie współrzędnych – układ 1992.

Uzyskana w ten sposób powierzchnia rezerwatu różni się od podanej w akcie uznającym rezerwat. Różnica ta prawdopodobnie powstała na skutek tego, że akt uznający rezerwat oparto wyłącznie na wydzieleniach leśnych pomijając przy tym działki ewidencyjne. Podział na wydzielania leśne, w odróżnieniu od podziału ewidencyjnego, jest podziałem wewnętrznym adresowanym wyłącznie do ściśle określonego podmiotu. Stan ten sprawia, że przebieg granic wydzielen leśnych może być modyfikowany przy sporządzaniu dla obszarów leśnych planów urządzenia lasu, z przyczyn uzasadnionych stanem lasu np.: zmiana udziału gatunków drzew w składzie gatunkowym drzewostanu, czy też w budowie pionowej drzewostanu. Ponadto, przy wykonywaniu obliczeń powierzchni wydzielen leśnych stosuje się dokładność zapisu do dwóch miejsc po przecinku, natomiast w ewidencji powszechnej powierzchnię działek ewidencyjnych oblicza się i zapisuje z dokładnością do czterech miejsc po przecinku. Wyrównując, zatem powierzchnię wyłączeń do powierzchni działek ewidencyjnych, a następnie zaokrąglając ich powierzchnię do dwóch miejsc po przecinku, można otrzymać sumę powierzchni wyłączeń różniącą się od powierzchni działek ewidencyjnych.

Na różnicę, pomiędzy powierzchnią wydzielen leśnych a powierzchnią działek ewidencyjnych ma wpływ również szereg obiektów, np.: liniowe szczegóły sytuacji wewnętrznej, pomimo że posiadają odrębną powierzchnię, nie posiadają statutu samodzielnego wydzielania leśnego. Obszarowo położone są one w obrębie poszczególnych wydzielen leśnych, jednak ich powierzchnia nie jest wykazywana w powierzchni wydzielenia, w granicach, którego się znajdują. Będziemy mieli tu do czynienia w szczególności z drogami leśnymi, których funkcję mogą również pełnić linie oddziałowe, wykorzystywanych przed ustanowieniem rezerwatu. Z analizy obowiązujących w tej materii przepisów można przyjąć, że do użytku drogowego o nazwie drogi zalicza się drogi urządzone. Tym niemniej, nawet określenie drogi symbolem "dr" nie przesądza w żaden sposób o konieczności uznania jej za drogę publiczną nieposiadającą wartości przyrodniczych, dla których utworzono rezerwat. Sygnowanie stosownym symbolem jest bowiem jedynie sposobem oznaczenia na potrzeby ewidencyjne również leśnych dróg wewnętrznych, jakimi są drogi w rezerwacie, wykorzystywanych na potrzeby prowadzenia działań związanych z ochroną lasu. Związane są one z rezerwatem i funkcjonują jako ochrona przeciwpożarowa kompleksu leśnego tworzącego rezerwat, czy też jako drogi służące realizacji działań ochronnych wynikających z planu ochrony. Są one zatem z jednej strony formą ochrony, jaką jest rezerwat przyrody, z drugiej zaś strony, w rozumieniu art. 3 ustawy z dnia 28 września 1991 r. o lasach (t. j. Dz. U. z 2022 r. poz. 672, z późn. zm.), stanowią las, będący celem ochrony rezerwatu.

Ponadto, różnice powstały najprawdopodobniej w efekcie odnowienia operatu ewidencji gruntów, w wyniku której przeprowadzono nową klasyfikację gruntów różniącą się od klasyfikacji obowiązującej w dniu uznania rezerwatu.

W celu uniknięcia powstania w przyszłości nieporozumień dotyczących różnicy pomiędzy powierzchnią wykazaną w niniejszym zarządzeniu a powierzchnią ewidencyjną przyjętą do zasobów geodezyjnych czy też zasobów Lasów Państwowych, należy wyjaśnić dodatkowo co następuje. Delegacja określona przepisem art. 13 ust. 3 ustawy o ochronie przyrody przyznaje regionalnym dyrektorom ochrony środowiska prawo do określania nazwy rezerwatu, jego położenia lub przebiegu granicy, otuliny, jeżeli została wyznaczona, celu ochrony oraz rodzaju, typu i podtypu, a także sprawującego nadzór nad rezerwatem. Przepis ten nie uprawnia natomiast regionalnych dyrektorów ochrony środowiska do określania powierzchni rezerwatu. Zakładając racjonalność ustawodawcy można przyjąć za tym przepisem, że brak upoważnienia regionalnych dyrektorów ochrony środowiska do ustalania powierzchni rezerwatu może wiązać się z tym, że powierzchnie rezerwatów stanowią sumę powierzchni działek ewidencyjnych wchodzących w jego skład. Prowadzona przez starostów ewidencja gruntów i budynków jest bowiem powszechnie obowiązującym źródłem danych o gruntach. Przyjęte do zasobu geodezyjnego i kartograficznego dane stanowią podstawę planowania gospodarczego, planowania przestrzennego, wymiaru podatków i świadczeń, oznaczania nieruchomości w księgach wieczystych, statystyki publicznej, gospodarki nieruchomościami czy też ewidencji gospodarstw rolnych. Uzupełnianie bazy danych ewidencyjnych, ich weryfikacja i tworzenie pełnego zakresu zbiorów danych ewidencyjnych, zgodnie z ustawowymi wymogami, leży w wyłącznej kompetencji rzeczowej starostów. Zmiana w ewidencji, np.: przy jej modernizacji, może być dokonywana wyłącznie przez osoby posiadające do tego uprawnienia zawodowe i odbywa się ona z udziałem stron, tj. osób, których interesu prawnego dotyczą dane ujawnione w ewidencji. Mają one prawo, w okresie wyłożenia projektu zmian, zgłaszać swoje uwagi i zastrzeżenia. Wskazać również należy, że ewidencja gruntów i budynków jest urzędowym źródłem informacji faktycznych, mającym swoje wykorzystanie w postępowaniach prowadzonych przez organy administracji publicznej. Dopóki dane te nie zostaną zmienione w stosownym trybie, dopóty organy te są zobowiązane uwzględniać je w swoich postępowaniach. Wprowadzanie zatem w życie, przez nieupoważniony do tego organ administracji publicznej, powierzchni różniącej się od powierzchni wykazywanej w powszechnie obowiązujących dokumentach, stanowiłoby wykroczenie poza ramy ustawowego upoważnienia. Uchwalane w sprawie rezerwatów przyrody zarządzenia regionalnych dyrektorów ochrony środowiska są wprawdzie powszechnie obowiązującymi aktami prawa miejscowego, jednak nie można za ich pośrednictwem określać czy też zmieniać danych geodezyjnych, jakimi są granice czy też powierzchnie działek ewidencyjnych (jednolita interpretacja granic rezerwatów przyrody może być zapewniona dzięki opisaniu ich po granicach działek ewidencyjnych). Bezspornym w przedmiocie projektu zarządzenia jest to, że postępowanie w sprawie rezerwatu przyrody nie doprowadziło do przesunięcia granic działek czy też samego rezerwatu. Jednym z założonych celów nowelizacji aktów prawnych uznających rezerwaty przyrody, jest doprowadzenie, przy wykorzystaniu dostępnych obecnie środków technicznych i stanu wiedzy w zakresie geodezji, zawartych w nich danych ewidencyjnych, do stanu odzwierciedlającego możliwie najdokładniej sytuację rzeczywistą odniesioną do stanu na dzień uznania rezerwatu. Powierzchnia rezerwatu będzie zgodna ze stanem faktycznym, jeżeli nie będzie się różnić od powierzchni wykazywanej w dokumentacji geodezyjnej dla wchodzących w jego skład działek ewidencyjnych, określonej zgodnie ze stanem faktycznym na gruncie. Utrzymanie w niniejszym zarządzeniu stanu zgodnego z rzeczywistym nabiera szczególnego znaczenia, gdy weźmiemy pod uwagę również, że regionalni dyrektorzy ochrony środowiska nie posiadają służb uprawnionych do dokonywania pomiarów geodezyjnych, w celu wprowadzenia zmian do operatu ewidencji gruntów i budynków. W efekcie przeprowadzonych na potrzeby niniejszego zarządzenia analiz uzyskano

różniące się między sobą powierzchnie rezerwatu. Przyjęto i podano w projekcie zarządzenia powierzchnię obliczoną w oparciu o poligon opisany współrzędnymi punktów załamania granicy. Należy przy tym równolegle wskazać, że jest to powierzchnia mogąca odbiegać od powierzchni wynikającej z sumy działek ewidencyjnych wchodzących w skład rezerwatu.

W związku z powyższym, w skład rezerwatu wchodzi grunty znajdujące się w zarządzie Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe o łącznej powierzchni 61,73 ha, obliczonej w oparciu o poligon opisany współrzędnymi punktów załamania granicy, za pomocą oprogramowania QGIS 3.16.9. Wskazana w zarządzeniu powierzchnia winna być traktowana jako swojego rodzaju element zarządzenia charakteryzujący jego położenie;

- 3) ustalenia rodzaju, typu i podtypu rezerwatu przyrody zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 30 marca 2005 r. w sprawie rodzaju, typów i podtypów rezerwatów (Dz. U. poz. 533);

Projekt zarządzenia został przesłany do zaopiniowania Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska.

Projekt zarządzenia został uzgodniony przez Wojewodę Mazowieckiego. Wojewoda Mazowiecki uzgadniając projekt zarządzenia wskazał następujące uwagi:

- 1) w podstawie prawnej należy wyraz „oraz” zastąpić literą „i”.

Poprawiono projekt zarządzenia zgodnie z wniesioną uwagą;

- 2) w przypisie informującym o akcie prawnym poprzedzającym niniejszy projekt zarządzenia należy usunąć publikator ustawy o ochronie przyrody oraz numer publikacji z publikatora aktu prawnego ustanawiającego rezerwat.

Poprawiono projekt zarządzenia zgodnie z wniesioną uwagą;

- 3) w przypisie odnoszącym się do układu współrzędnych należy zastosować następującą formę publikatora Prawa geodezyjnego i kartograficznego (Dz. U. z 2021 r. poz. 1990 oraz z 2022 r. poz. 1846 i 2185).

Poprawiono projekt zarządzenia zgodnie z wniesioną uwagą.

Ocena Skutków Regulacji (OSR)

1. Cel wprowadzenia zarządzenia.

Celem wprowadzenia zarządzenia jest wypełnienie delegacji ustawowej zawartej w art. 13 ust. 3 ustawy o ochronie przyrody.

2. Podmioty, na które oddziałuje akt normatywny.

Zarządzenie będzie oddziaływało:

- 1) na Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Warszawie;
- 2) na właściciela rezerwatu;
- 3) jako powszechnie obowiązujący akt prawa miejscowego na wszystkie podmioty znajdujące się, lub które znajdują się w zasięgu terytorialnym objętym jego regulacją.

3. Konsultacje.

Projekt zarządzenia, jako akt prawa miejscowego podlega na podstawie art. 59 ust. 2 ustawy z dnia 23 stycznia 2009 r. o wojewodzie i administracji rządowej w województwie (t. j. Dz. U. z 2023 r. poz. 190) uzgodnieniu z Wojewodą Mazowieckim.

4. Wpływ regulacji na sektor finansów publicznych, w tym budżet państwa i budżet jednostek samorządu terytorialnego.

Wejście w życie przedmiotowego zarządzenia nie pociągnie za sobą żadnych dodatkowych skutków finansowych zarówno dla budżetu państwa jak i dla jednostek samorządu terytorialnego.

5. Wpływ regulacji na rynek pracy.

Zapisy w projekcie zarządzenia nie będą miały wpływu na rynek pracy.

6. Wpływ regulacji na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, w tym na funkcjonowanie przedsiębiorstw.

Projektowana regulacja nie będzie miała wpływu na konkurencyjność wewnętrzną i zewnętrzną gospodarki.

7. Wpływ regulacji na sytuację i rozwój regionalny.

Projektowana regulacja nie ma wpływu na sytuację i rozwój regionalny.

8. Ocena pod względem zgodności z prawem Unii Europejskiej.

Regulacja objęta przedmiotowym zarządzeniem nie jest objęta prawem UE.